

Olajos István: Atomkárért felelősség szabályai a polgári jogban

(tanszéklet az Ipari jog és Etika, valamint az Energiajog tárgyakhoz)

Miskolci Egyetem Miskolc, 2024

Miskolci Egyetem Civilisztikai Tudományok Intézete

Agárjogi és Munkajog Tanszék

ISBN: 978-963-358-369-2

Tartalomjegyzék

I. fejezet: A jogi felelősség fogalma, fajai.....	4
2. A kártérítési felelősség	6
2.1 A kártérítési felelősség alakzatai:	6
2.2 A kártérítési felelősség funkciói:	7
2.3 A kártelepítési szabályok.	7
2.4 Kártérítési szabályok helye a Ptk-ban.....	8
2.4.1 A kontraktuális és direkтуális felelősség elhatárolása.	8
3. fejezet A kárkötelem elemei.....	11
3.1 A jogellenes magatartás.	11
3.2 A kár.....	12
3.2.1 A tényleges kár	13
3.2.2 Az elmaradt vagyoni előny	13
3.2.3 A kár érvényesítésének költsége	14
3.3 Az okozati összefüggés	14
3.3.1 Okozatossági elméletek.....	15
3.4 A felróhatóság	16
3.5 A vétőképeség.....	16
4. A veszélyes üzemi felelősség.....	18
4.1 Veszélyes üzemi felelősség tényállása	18
4.2 A kárkötelem elemei a veszélyes üzemi felelősség kapcsán	18
A jogellenesség.....	18
Mi zárhatja ki a jogellenességet?	19
A kár és elemei	19
Az okozati összefüggés és az előre láthatóság	19
4.3 Mentésülesi feltételek a veszélyes üzemi felelősség körében	20
4.4 Veszélyes üzemek.....	20
4.5 Veszélyes üzem normatív fogalma a joggyakorlatban	21
4.6 Mentésülés értékelése	21
5. Az atomkárért való felelősség elméleti és történeti alapjai.....	23
5.1 Az atomkárért való felelősség specialitásai.....	23

5.2 Az atomkárokért való felelősség történeti előzményei.	23
5.2.1 Magyar történeti előzmények.....	24
5.2.2 Az atomkár biztosítás előzményei.....	24
5.3 Az atomkárokért való felelősség szabályai a Ptk.-ban.....	25
6. Az atomkár érvényesülése az Atomenergiáról szóló törvény szabályai alapján	27
6.1 Atomkár fogalma az Atv. alapján	27
6.2 Az atomkár fogalmi elemei.....	27
6.3 Nem minősül atomkárnak	28
6.4 Kimentési lehetőségek	29
6.4 A kárfelelősség mértéke	30
6.5 A kár megtérítésére vonatkozó nemzetközi hiteleszköz- az SDR.....	30
6.6 A pénzügyi fedezet biztosítása.	31
6.7 Atomkár és egyéb károk elhátrolása, több üzem és több engedélyesre vonatkozó szabályok..	31
Felhasznált irodalom:	33

I. fejezet: A jogi felelősség fogalma, fajai.

A jogi felelősségnek két alapvető eleme van. Van egy objektív, amely a jogellenes magatartásban és a szubjektív, az elkövető felelősségében testet öltő eleme.

A jogi felelősséget ténylegesnek és jogellenesnek minősített magatartás váltja ki. A jognak tételesen fel kell sorolni az általa jogellenesnek minősített magatartásokat. A büntetőjogban az elkövetési tényállás fontos megadásával, a magánjogban pedig egy általános magatartási norma felépítésével.

A jogellenes magatartást felelősen kell elkövetni, tehát nem elég a bűncselekmény tényállásának megvalósítása, az elkövetőnek fel kell fognia tettének jogkövetkezményeit is.

A jog nem ismer eredményfelelősséget, ha valaki felelősen jogellenes magatartást tanúsít, vele szemben a jogi felelősségi szankciót alkalmazni kell, tehát beáll a felelősségi tényállás és a felelősségre vonás potenciális lehetősége.

A konkrét felelősségre vonáshoz azonban ezt a felelősségi tényállást bizonyítani kell.

A felelősség szankcióit egyes jogágak eltérően határozzák meg. Ilyen lehet a közigazgatási jogban, a reparáció, a büntetőjogban az okozott társadalmi hatások által felépített magatartások esetében szabadságvesztés, büntetés még a polgári jogban a legtipikusabb szankció a kártérítés.

A bizonyítási teher elosztásáról is az egyes jogágak szabályai döntenek. A büntetőjogban a teljes bizonyítás az ügyészségen, illetve a rendőrségen van, míg az elkövető az egyes tényállási elemek, illetve a szubjektív felelősség kimentési bizonyítékait alkalmazhatja. A polgári jogban a bizonyítási teher legfontosabb része a károsulton van, a károkozó pedig a felelősségát megdöntő, illetve a károsult, közrehatását eredményező magatartásokkal védekezhet. A jogi felelősség mindig a múltra reagál, de célja a jövőre irányított. Kétféle célja lehet, egy speciális, illetve egy generális prevenció, speciális prevenció

A speciális prevenció a jogellenes magatartást tanúsítót, míg a generális prevenció, a társadalom minden tagját igyekszik visszatartani a jövőbeli jogsértéstől. Két alapvető típusa a

büntető típusú, ehhez hasonló tényállási elem még a társasági jogban az igazgatósági tag felelőssége, illetve a munka jobban a fegyelmi felelősség, és reparatív típusú, amely a megbombolt vagyoni előny helyreállítására törekszik. Ennek speciális esete a polgári jogban a kártérítés.

Összefoglalva tehát:

A jogi felelősség, a jogellenessé minősített, felróhatóan tanúsított társadalomellenes magatartás ellen védekezik, államilag alkalmazott, vagy biztosított hátrányok alkalmazásával, illetve kilátásba helyezésével.

Ezen belül a felelősség fogalma Asztalos László szerint:

"A felelősség, a represszív, szubjektív feltételű szankciók lehetőségi állapotának és az alkalmazandó szankcióinak tipikusan kártérítési összefoglaló megjelölése."

2. A kártérítési felelősség

A polgári jogi felelősség területén azon felelősségi normák, amelyek a kár bekövetkezése esetére rendezik a kár megtérítését a károsult és a károk között kártérítési felelősségnek nevezzük.

A kártérítési felelősség kialakulásában az általános jogi felelősségtől egy teljesen más magatartás, aki indulópont, nem a károkozó magatartás, hanem akár bekövetkezett az, amit a jogalkotó figyelembe vesz.

"A kártérítés kapcsán sorrendben először a károsodás, azon keresztül a károsult személye, és majd csak ezután válik fontossá, hogy a bekövetkezett kár megtérítésére hivatott vagyont a jogalkotónak kijelölje."

A kártérítési felelősség tehát a szubjektív, a kárhozó magatartást elkövető személyének vizsgálatától a teljesen objektív, tehát a kár bekövetkezettére szálló felelősség, az eredmény felelősségig terjedő alakzatok között felépülő objektivizált felelősségi alakzatok rendszere.

Az alapja az általában elvárható magatartás tanúsítása, és ez az a kimentési ok, amely a kártérítés általános felelősségi alakzatánál érvényesül. Azonban, hogyha a mentesülés lehetősége ennél szigorúbb feltételek között szabályozott, akkor a mentesülési lehetőség feltételeit a polgári jog komolyabb, szigorúbb jellegű szankciók felépítéséhez köti. Ilyen lehet például a károsult közrehatása, vagy a senkinek fel nem róható károkozás, azaz a vis major bekövetkeztének lehetősége, illetve az, hogy a károsodó káros, tehát a felróható magatartása a károkozónak tevékenységi körén kívül essen.

2.1 A kártérítési felelősség alakzatai:

A kártérítési felelősségnek két alakzata van. Az első a kontraktuális felelősség alakzata. Ennek alapvető feltétele, hogy a károkozó és a károsult egymással szerződéses kapcsolatban álljanak. Ez azt jelenti tehát, hogy a felek magatartását a szerződés határozza meg. A felelősség alapja ebben az esetben az, hogy szerződés által meghatározott

kötelezettségét azonban bármelyik fél megszegi, és ezzel a másik félnek kárt okoz. Ez az úgynevezett kontraktuális felelősségi alakzat, a szerződésszegéssel okozott kár.

Másik esetben, a károkozó és a károsult között nincs kapcsolat. A két fél közötti jogviszonyt, a szerződésen kívül okozott kár, mint objektív elem megjelenése határozza meg. A deliktuális felelősség körében érvényesül a "non cumul" szabály, amely minden vagyoni bekövetkezett értékcsökkenést főszabály szerint jogellenesnek minősül.

2.2 A kártérítési felelősség funkciói:

A kártérítési felelősségnek két funkciója van. Egyrészt a prevenció, a károkozás megelőzése, amely egy általános magatartás mind a károsult mind a károkozó részéről, másrészt pedig, hogy ha a károsodás folyamán a két fél közötti vagyoni egyensúly megbomlik, ennek kártérítési alapon történő helyreállítása a reparáció. A reparáció, történet főszabály szerint természetben, ám ha a természetbeni helyreállítás nem lehetséges, akkor ember pénzbeli ellentételezését is megengedi a polgári jog.

2.3 A kártelepítési szabályok.

A felelősségi normák megsértése esetén, a jogalkotó általi döntés alapján ráért kártérítési klauzulák alkalmazása kapcsán, a felelősséget főszabály szerint a károkozóra telepíti.

Ha azonban a károsult a prevenció, illetve a károk elhárítása körében maga is közrehatott a károkozásában, akkor a két fél között kármegosztást kell alkalmazni.

Ha a károkozó magatartása jogszerű, tehát a károkozást valamely egyéb jogi, tipikusan közjogi szabály jogszerűnek minősíti, akkor is meg kell téríteni az okozott kárt, azonban az okozott kár megtérítésének mértéke a kártérítéstől eltér. Ebben az esetben jogszerű károkozás esetén nem kártérítésről, hanem kártalanításról beszélünk.

Olyan jellegű károk esetében, amelyeket egy személy alapvetően nem fog tudni felépíteni, a társadalom egészére kiterjedő kármegosztásról is beszélhetünk. Ilyen például a

minden munkáltató és munkavállaló által befizetett egészség- és nyugdíjbiztosítási hozzájárulás, vagy ilyen, a mezőgazdasági tevékenységet végzőkre hektáronként meghatározott elemi károkat történő veszélyközösség alapítása, amelyet az állam a veszélyközösség által felépített résszel szintén támogat.

Hogyha a kárelosztás alapján sem lehet megtéríteni a kárt. Utolsó elemként károsultnak kell viselni azt. Ez az úgynevezett "casus nocet domino" elve, mint a kártelepítés utolsó szintje.

2.4 Kártérítési szabályok helye a Ptk-ban.

A kontraktuális kárfelelősség szabályait a szerződészedés közös szabályai körében ágyazottan a Ptk. hatodik könyve, 142- 147. szakaszai tartalmazzák.

A deliktuális felelősségre vonatkozó előírásokat a kötetmi könyv negyedik része tartalmazza, melynek címe: Felelősség szerződésen kívül okozott károkért.

Egyéb kártérítési felelősségi szabályokat a PTK-ban elszórtan találhatunk. Ilyen például a társasági jog körében a vezető tisztségviselő felelősségére vonatkozó rész, a harmadik könyv 24. szakasz. A családjog körében a szerződést kötő házastárs felelőssége házastársával szemben negyedik könyv 52. szakasz. A szülő felelőssége a gyermeke vagyonkezeléséért. Negyedik könyv, 158. szakasz, illetve felelősség az együttműködési és tájékoztatási kötelezettség megszegéséért szerződéskötéskor hatodik könyv 62. szakasz. Az együttműködési kötelezettség megszegésének speciális felelősségi alakzata, a "culpa in contrahendo" rendszer felelőssége.

2.4.1 A kontraktuális és direkтуális felelősség elhatárolása.

A kontraktuális felelősség alapja egy előzetes szerződéses jogviszony megléte, amely jogviszony tartalmazza azt, hogy milyen felelősséggel tartozik az, aki a szerződésből eredő szolgáltatási kötelezettségét nem, vagy nem megfelelően teljesíti.

Ehhez képest a kontraktuális felelősség lehet, szolgáltatást felváltó felelősség. Ebben az esetben az eredeti szolgáltatásban nem kell teljesíteni, és a fellépő felelősségi jogviszony

alapján teljesíthet az eredeti szolgáltatás helyében, aki szerződés szegésével kárt okoz, vagy lehet tetéző kártérítés. A nem vagy nem megfelelő teljesítés mellett továbbra is teljesítenie kell a szerződésbeli kötelezettségét, ám az ilyen jellegű felelősség mellett még kártérítési kötelezettséggel is tartozik.

A kontraktuális felelősség jellemző vonásai, a károkozó magatartás szerződésszegés, vagy a teljesítés során bizonyos tilalmazott magatartások megtétele, vagy előírt tevékenységek elmulasztása.

Kontraktuális felelősség szabályait visszterhes, és ingyenes szerződések esetében is lehet alkalmazni.

A kontraktuális felelősség alóli speciális mentesítési szabály az úgynevezett előreláthatósági klauzula. Azt jelenti, hogy szerződéses jogviszonyba az olyan magatartást, amelynek következményei bármely fél számára nem voltak előreláthatóak, az szerződéses felek felelősséggel nem tartoznak.

Kontraktuális felelősségről azt lehet elmondani, hogy komplex szankciórendszer kapcsolódik hozzá, és a Ptk. kontraktuális felelősségre vonatkozó szabályainak jellege diszpozitív. Tehát abban az esetben lesz csak a szerződés része és abban az esetben kell alkalmazni, hogyha a felek eltérő szerződéses kikötést nem írtak elő. Emellett, ha nem kívánják a felek a kontraktuális felelősség szabályát alkalmazni, magába a szerződésben beépített felelősségkorlátozó és kizáró kikötések alkalmazásával ezen szabályanyag szerződésbe iktatását mellőzhetik.

Ezzel szemben a deliktuális felelősségnek az alapja az, hogy a károkozó magatartás keletkezteti a két fél közötti kötelmet. Tipikusan tevőleges magatartás lehet és a károkozóhoz kötődik.

A mentesülési szabályokban eltérő jellegű lehet, általános felelőssége alakzatnál az elvárhatóság a mérce. Tehát abban az esetben mentesül a felelősség alól a károkozó, ha úgy járt el, ahogy az adott helyzetben általában elvárható. A speciális felelősségi alakzatok ennél szigorúbb mentesülési szabályokat is felépíthetnek. A kártérítésnek alkalmasnak kell lenni a vagyonban bekövetkezett értékcsökkenés teljes kompenzációjára, tehát a deliktuális felelősség

alapként kimondható a teljes kártérítés elve. Itt nemcsak az értékcsökkenés, hanem az értékcsökkenés jogkövetkezményeinek a megtérítésére is alkalmasnak kell lenni, illetve magából a deliktuális felelősség alkalmazásával kapcsolatos költségeket is meg kell tudni téríteni a kártérítés összegéből.

Az előreláthatóság a deliktuális felelősség körében az okozati összefüggés kapcsán értékelhető. Ebben az esetben tehát károsultnak kell bizonyítania azt, hogy a károkozó látta-e, vagy a kellő körültekintés mellett láthatta-e tettének károkozásra is kiterjedő összefüggéseit. A deliktuális felelősségre vonatkozó polgári jogi szabály kógens, azonban ezt nem zárja ki, hogyha a felek később jogviszonyba kerülnek, felelősségkorlátozó vagy kizáró kikötéseket alkalmazhatnak e tekintetben.

3. fejezet A kárkötelem elemei

A kárkötelem elemei a következők. Jogellenes magatartás, a kár, okozati összefüggés, a felróhatóság, és utoljára a felelősségre vonhatóság, tehát a vétőképeség.

3.1 A jogellenes magatartás.

Jogellenes magatartásnak a más személyi jogvédele érdekében sértő károkozást nevezünk. Ez tipikusan tevőleges magatartás, de mulasztásban is állhat. Ilyen lehet például a Ptk. 6. könyv 62. szakasz 5. bekezdésében felépített tájékoztatási kötelezettség elmulasztása.

Példaként elmondható, hogy az ingatlan tulajdonosa felel az ingatlannál lévő fa lehullott ága által okozott kárért, ha a karbantartási, ellenőrzési kötelezettség elmulasztása megállapítható. Azonban az ingatlan tulajdonosát a szomszéd ingatlanáról átnyúló ágak tekintetében is terheli ez a kötelezettség, hogy megvizsgálása után megállapítsa, hogy azok balesetveszélyesek. Ebben az esetben kártérítési kötelezettséggel nem tartozik, ám fel kell hívnia a szomszéd ingatlan tulajdonosának figyelmét a balesetveszélyes ágak eltávolításának kötelezettségére. Ez megelőzi a szomszéd lehullott ágak által okozott kárért való felelősségének megállapítási lehetőségét.

Ez a magatartás, amellyel más kár, másnak kárt okozunk, lehet jogellenes vagy jogszerű magatartás. A főszabály "neminem laedere", parancsa, azaz minden olyan magatartás, amely másnak kárt okoz, jogellenes.

Azonban a polgári jogi felelősség önállósága abban áll, hogy a polgári jogellenesség a más jogellenességektől független. Éppen ezért a fő szabály alóli főszabály alól négy kivételt tudunk elkülöníteni.

A jogszerű károkozásra vonatkozó szakaszokat. A Polgári Törvénykönyv 6. könyvének 526. szakasza az alábbiakban tartalmazza az alábbiak szerint:

1. Jogszerű a károkozás, ha a károkozásba a károsult beleegyezett.
2. Akkor is jogszerű a károkozás, ha jogtalan támadás, vagy jogtalan és közvetlen támadásra utaló fenyegetés elhárítása érdekében azt a védekezőben lévő ember a támadónak okozta, ha az elhárítással a szükséges mértéket nem lépteti meg.
3. Jogszerű a károkozás, hogy ha a kárt szenvedett személy szükséghelyzetben okozza, azzal arányos mértékben.
4. Jogszerű akkor is a károkozás, hogyha a jogszabály által megengedett magatartásokkal okozta, és a magatartás más személy jogilag védett érdekét nem sérti, vagy a jogszabály a károkozót kártalanításra kötelezi.

3.2 A kár

A kárkötelem második eleme a kár.

A kár a polgári jogi kárfelelősség, eredmény, felelősség, tehát az aktiválódásához, a felelősségre vonáshoz, a vagyoni kár, vagy a vagyoni kár bekövetkezte szinte kivétel nélkül feltétel.

A kár a legáltalánosabb értelemben minden olyan vagyoni hátrány, amely a károsultat valamely károsító esemény folytán vagyonában éri. A kár tehát jogi fogalomnak minősül.

A károkozó a károsult teljes kárát köteles megtéríteni, ez a már többször emlegetett teljes kártérítés elve. A teljes kártérítés körében a károkozó köteles megtéríteni a károsult vagyonában beállott értékcsökkenést, az elmaradt vagyoni előnyt, és a károsultat ért vagyoni hátrányok kiküszöböléséhez szükséges költségeket. Ez emellett érvényesül a káros szerzés

tilalma, tehát a kártérítést csökkenteni kell a károsultnak a károkozásból származó vagyoni előnyével, kivéve, ha az eset összes körülményeiért tekintettel, a kár csökkentés nem indokolt.

3.2.1 A tényleges kár

A kár lehet tényleges, vagy felmerült kár. Ennek a latin elnevezése "damnum emergens".

A tényleges kár áll a vagyontárgy megsemmisülésében, megrongálásában, elveszésében, vagy javíthatatlan megsérülésében. Releváns lehet a dolog fizikai megléte ellenére a rendeltetésszerű használatra alkalmatlanná válása. Ebben az esetben a teljes kárt meg kell téríteni, de a megmaradt fizikai dolog kiadását a károkozó követelheti. Ez a residuum kiadására vonatkozó igény például a károkozó helyett helytálló biztosító esetében.

A megrongálódás vagy megsemmisülés folytán beállt értékcsökkenés megállapításakor a dolog aktuális forgalmi értékéből kell kiindulni.

Megoszlanak a vélemények az aktuális forgalmi érték felépítésében bizonyos szerzők esetén a beszerzési értékből kell kiindulni, mások szerint figyelembe kell venni az amortizációt, tehát az avulást, az immateriális, tehát a fizikailag meg nem fogható javakban bekövetkezett értékcsökkenés is ide sorolható.

Lényeges, hogy a magyar jogban a kártérítés nem terjed ki az úgynevezett előszereteti értékre, tehát arra az értékre, amit az adott tárgy tulajdonosában keltett, de amelyet más nem fizette ki az adott tárgyért cserébe.

3.2.2 Az elmaradt vagyoni előny

A kár második eleme az elmaradt vagyoni előny, az úgynevezett "lucrum, caesens".

Az elmaradt vagyoni előny a károkozó magatartása hatására valamely reálisan elvárható vagyonnövekedés akkor jön létre, hogyha vagyonnövekedés nem következik be. Az új vagyonelemekkel a károsult vagyonának bővülése elmarad. Az elmaradt vagyoni előny megnyilvánulhat elmaradt jövedelemben, vagy a munkaképesség csökkenése miatti keresett veszteségben is. Ilyennek minősül a károsult hibájából fogyatékkal született gyermek ápolása folytán felépülő jövedelemkiesés, vagy a természetes vagy jogi gyümölcs, vagy egyéb elmaradt jövedelem, például bérleti díj, kamat értékpapír hozadék értéke, vagy ilyennek minősül a kiesett tartás is.

3.2.3 A kár érvényesítésének költsége

A kár harmadik vagyoni eleme a kár érvényesítésének költsége. Ez a költség a jogosult döntésén múlik, hogy érvényesíti-e vagy nem.

Ilyen lehet a dolog kijavítására fordított költség, a magánorvosi, ápolói szolgáltatás ellenértéke, az igénybe vett gyógyszerek, speciális étrend-kiegészítők értéke, utazási, közlekedési költségek, az esetlegesen nem kívánt, de a baleset miatt szükségessé vált gépkocsivásárlása, illetve rokkanttá vált személy esetében a lakás akadálymentesítésének költsége, illetve elhunyt szeretteink temettetési költsége is.

3.3 Az okozati összefüggés

A harmadik kárelem az okozati összefüggés. Az okozati összefüggés között különbséget kell tennünk a ténybeli és jogi okozatosság között.

3.3.1 Okozatossági elméletek

Többféle okozatossági elmélet van. Az első a feltételek egyenértékűségének tana, azaz a "condictio sine qua non" elve, mely a ténybeli okozatosságra épül.

A kár, mint okozat akkor jön létre, ha a kárban megmutatkozó eredmény a károkozó magatartás nélkül nem következett volna be. Azaz a károkozó minden olyan kárért felel, amely magatartása nélkül nem következett volna be. Ez az okozati összefüggés szükséges, de nem elégséges feltétele. A polgári jogi kártérítési felelősség feltételeként megszabott okozati összefüggés. Ezen túlmenően egyéb okkiválasztó, okszóró szempontokon és elméleteken nyugszik, ezek az úgynevezett jogi okozatossági elméletek.

Második ilyen elmélet az "adekvát kauzalitás" elmélete. A károkozó csak azon kárkért vonható felelősségre, amely magatartásának rendszerinti következménye, amely egy adott kárhozó magatartás szokásos következményeként elvárható, illetve szokásos jogkövetkezményt miből lehet levonni. Ilyen az általános élettapasztalat, ami alapján megmondhatom, hogy mi a szokásos rendszerinti következmény. Ezeknek tipikus életszerű és normális következményeknek kell lenni. A következményeket az okok közötti szerves összefüggés mutatja meg. Tehát eszerint oknak tekinthető minden olyan előfeltétel, amely az emberi tapasztalat szerint hasonló esetekben az eredményt létre szokta hozni.

Eörsi Gyula megközelítésében a prevenció elve alapján meddig terjedhet ki a polgári felelősségre vonáshatára, tehát akkor legyen valaki felelősségre vonható, ha ezáltal az adott károk tekintetében is érvényesülhet a megelőzés, tehát a prevenció elve.

Az okozati összefüggés körében érvényesíthető a már említett előreláthatósági klauzula. Ptk. hatodik könyvének 521. szakasza tartalmazza.

Nem állapítható meg az okozati összefüggés azzal a kárral kapcsolatban, amelyet a károkozó nem látott előre, és nem is kellett előre látnia. A károkozó helyzetben lévő ésszerűen, gondosan eljáró személy magatartását kell itt figyelembe vennünk. Vajon egy kellő gondossággal eljáró személynek mit kellett volna előrelátnia a károkozás pillanatában ezt az objektív mércét veszik az előreláthatóság tekintetében. Az előreláthatóság valamennyi kárelem tekintetében vizsgálendő, azaz a károkozó magatartásának következményeként

figyelembe kell vennünk a kár típusát, a kár fajtáját és nagyságrendét. Illetve azokat, hogy ezekből mit kell előrelátnia. Nem minősül előreláthatónak a károsult érzékenysége, például lappangó cukorbetegség a baleset hatására kialakult Nem előre látható a rendellenesen vékony koponyacsont, illetve az előre nem látható elöregedés által felépített jogkövetkezmények.

3.4 A felróhatóság

A kárkötelem negyedik eleme a felróhatóság.

Az adott helyzetben elvárható magatartás hiánya a Ptk bevezető rendelkezései alapján első könyv 4§ -ában megfogalmazottak szerint felróhatóságot eredményez.

A törvény eltérő követelményt nem támaszt, polgári jogi jogviszonyokból úgy kell eljárni, ahogy az adott helyzetben általában elvárható.

Ez viszont az adott helyzetben lévő személytől függ, tehát ez egy szubjektív módszer. Az adott helyzet némileg relativizál, nem bármely körülmények közepette fellépő absztrakt mérce. A konkrét tevékenység konkrét szituáció és a károkozó magatartás környezete alapján értékelt tevékenység. A konkrét szituációban szerepet játszanak a szakmai szabályok, illetve bizonyos tevékenységeknél eljárt, fokozott gondosság. Az általános elvárhatóság viszont az a magatartás objektív eleme, amelyet minden körülmények között figyelembe kell venni.

3.5 A vétőképeség

A kárkötelem utolsó eleme a vétőképeség.

A vétőképeség fogalmát a Polgári Törvénykönyv hatodik könyvének 544. szakasza az alábbiakban fogalmazza meg:

"Akinek belátási képessége oly mértékben korlátozott, hogy a károkozással kapcsolatos magatartása következményeit nem képes felmérni, nem felel az általa okozott kárért, tehát védőképtelen."

Általában nincsen életkori határ, az adott magatartás, illetve a szituáció felépíti, de általában a 11-12. életévben, illetve ez alatt a bíróság rendszerint megállapítja. Tehát már egy 12 éves gyerek is, ha belátja tetteinek következményeit, akkor vétőképes és felelhet az általa okozott kárért.

4. A veszélyes üzemi felelősség

4.1 Veszélyes üzemi felelősség tényállása

A Ptk. a veszélyes üzem általános tényállási elemét a következőképpen fogalmazza meg.

Aki fokozott veszéllyel járó tevékenységet folytat, köteles az ebből adódó kárt megtéríteni.

Tehát a kártérítési alakzat egy speciális részéről beszélünk, és éppen ezért itt azt kell megvizsgálnunk, hogy az általános rész kapcsán ismertetett kárelemek, hogyan és milyen módon érvényesülnek a veszélyes üzemi felelősség kapcsán.

4.2 A kárkötelem elemei a veszélyes üzemi felelősség kapcsán

A jogellenesség.

A jogellenesség vizsgálata kapcsán a Ptk-ban vélelmezett jogellenességet megerősíti az a tény, hogy maga a veszélyes üzemmé minősítés, a Polgári Törvénykönyv alapján önmagában is jogellenességet eredményez.

A jogellenesség tekintetében azonban nagyon fontos elem az, hogy maga a tevékenység folytatása.

Eörsi Gyula szerint a veszélyes üzem üzemben tartása, önmagában még nem jogellenes, hanem a veszélyességi kategóriából eső tevőleges kötelezettségek elmulasztása okozhat jogellenes kapcsolatot. A jogellenesség vizsgálata kapcsán itt is meg kell vizsgálnunk azokat az elemeket, amelyek a Ptk. már idézett szakaszaiban a jogellenességet kizárja.

Mi zárhatja ki a jogellenességet?

Kizárhatja a károsult beleegyezése. A károsult beleegyezése a veszélyes üzemi felelősség kapcsán abban az esetben hozhat mentesülési okot, hogyha a károsult és a károkozó között pont a kár tekintetében előzetes szerződési kapcsolat volt, ilyen nincs, és maga a káresemény okozza a kárt, akkor a károsult beleegyezése alapvetően hibás. Tehát erre hivatkozva nem is lehet felépíteni.

Nagyon fontos a károsult beleegyezése körében az úgynevezett sportoló előzetes beleegyezése. Itt alapvetően a jogellenességet kizáró körülmény az, ha valaki olyan jellegű sporttevékenységet folytat, amibe alapvetően beleérthető az, hogy a károsultat a sporttevékenységből kár érje. Azonban itt is az előrelátható kockázatra vonatkozik, és nem azt, hogyha valaki a sport szabályait megszegve szándékosan okoz kárt. Ebben az esetben az előzetes beleegyezés már alapvetően nem értékelhető.

A jogellenességet kizárhatja a szükséghelyzetben történő károkozás.

A szükséghelyzetből adódó fellépés, illetve annak arányos volta. Tipikus két veszélyes üzem összeütközése kapcsán, hogyha a balesetben végtelen veszélyes üzemi veszélyes üzemet üzemeltető egy nagyobb kár elhárítása kapcsán szükségesen és arányosan okoz kárt a másik gépjárműben, akkor abban az esetben az ilyen jellegű károk eltérítésétől, megtérítésétől mentesülhet.

A kár és elemei

A következő, amit értékelnünk kell, akár, illetve a kárnak az elemei. Mivel ez is kártérítés, így a kár elemeinek része, a felmerült kár az elmaradt haszon, illetve a kár felépítésével kapcsolatos költsége, az általános szabályoknál elmondottak szerint értékelni kell.

Az okozati összefüggés és az előre láthatóság

Az okozati összefüggés elméletei alapján a "condictio sine qua non" elve, a veszélyes üzemnél nem érvényesül, ugyanis alapvetően nem minden ok vezethet a veszélyes üzemi felelősséghez, tehát azt jelenti, hogy az adekvát kauzalitás elmélete a leginkább meghatározó.

A adekvát kauzalitás elméletét azonban nagymértékben árnyalja azt, hogy a veszélyes üzemi tevékenység megkezdése kapcsán előre lehetett-e látni a baleset bekövetkeztének

lehetőségét. Ugyanis az előre látható károkért való felelősségnél egyértelműen megállapítható az üzemben tartó felelőssége, azonban az olyan károkért, amelyek előre nem láthatók nem biztos. Az előre nem látható károk kapcsán az eset összes körülményeit mérlegelve alapvetően a veszélyes üzemmel való összefüggés viszonylatában lehet ennek szerepe.

A következő kérdés az, hogy az előre nem látott és véletlenül okozott rendkívüli kár mentesítése kapcsán lehet-e felróhatóságra hivatkozni ebben az esetben azt jelenti, hogy az előreláthatóság angol jogi példákkal élve nem korlátozza a kártérítés mértékét, akkor sem, hogyha a károsult extrém sérülékenysége, szokatlanul értékes tárgy pusztulása, vagy a károkozó magatartás szándékossága áll fenn. A magyar bírói gyakorlat az angol jogi példától eltérően a szándékos szerződészegés esetében oldja fel az előreláthatósági klauzula alkalmazásának módját, a Ptk. tehát azt mondja ki, hogy szándékosan okozott kár esetében az előreláthatóság nem lehet mentesítő körülmény, a súlyos gondatlanság és egyéb esetben az előreláthatóságot, mint feltételt mérlegelni kell.

4.3 Mentesülési feltételek a veszélyes üzemi felelősség körében

A felróhatóság bizonyítása helyett a szigorúbb mentesülési feltétel érvényesül, mentesül a felelősség alól, veszélyes üzemben tartója, ha bizonyítja, hogy a kárt olyan elháríthatatlan ok idézte elő, amely a fokozott veszéllyel járó tevékenység körén kívül esik. Ebben az esetben a veszélyes üzemből eredő károk kapcsán érvényesül egy elévülési idő, ami azt jelenti, hogy a baleset bekövetkeztétől számított harmadik év végéig lehet érvényesíteni az ilyen jellegű károkat.

4.4 Veszélyes üzemek

A veszélyes üzemi tevékenység fogalmát a következőképpen írja körül a bírói gyakorlat és a polgári jogi szakirodalom:

Veszélyes üzemnek minősülnek a gépi meghajtású vasúti, közúti vagy légi járművek, a gépi erővel működő szerszámok és eszközök. Ilyen lehet a villamos targonca, illetve a lift, a robbanómotor, a légcsavar, az energiahordozó berendezések üzemeltetése, üzemeltetése, ilyen lehet a távvezetékek, elosztószekrények felépítése, a gázellátáshoz és részben vízellátáshoz szükséges berendezések is, például a főnyomócső eltörése.

Veszélyes üzemnek minősülnek robbanó vagy tűzveszélyes anyagok, például a lőfegyver, lőszer, pirotechnikai eszközök és tűzijáték, sugárzó vagy egyébként veszélyes anyagok. Ide jó példa az atomerőmű elektronikai hulladékának minősülő, de még sugárzó, kiégett üzemanyag, amelynek elszállításáról szintén egy gépi meghajtású járművel szoktak gondoskodni. Tehát e tekintetben a hulladékszállítás, a veszélyes üzemi tevékenység kapcsán értékelhető.

Veszélyes üzemi tevékenységnek számítanak más egészséget súlyosan károsító anyagok, például szén-monoxid, vagy szén-dioxid gáz tartása, és ebben az esetben tevékenységi hatással nem rendelkező drónok és robotok is.

4.5 Veszélyes üzem normatív fogalma a joggyakorlatban

Fokozott veszéllyel jár az a tevékenység, amelynek a folytatása során fellépő, viszonylag csekély mértékű rendellenesség is súlyos kárral fenyegető vészhelyzetet alakíthat ki.

Fokozottan veszélyes a tevékenység akkor is, ha folytatójának csekélyebb mértékű vétkeisége súlyos kárveszéllyel fenyegető helyzetet teremthet, továbbá egyre nagyobb számú személy életét, testi épségét, egészségét, vagy vagyonát fenyegető kárveszélyt idéz elő. A fokozott veszéllyel járó tevékenység megítélésénél a működése során alkalmazott eszköz jellemző vonásait kell vizsgálni, és a tevékenységgel elindítható lehetséges okfolyamat következményeit is figyelembe kell venni.

Egyedileg kell mérlegelni azt a körülményt, ha a rendeltetésszerű használat során fellépő csekély rendellenesség okozhat aránytalanul széles, vagy aránytalanul súlyos mértékű károkat.

4.6 Mentésülés értékelése

A veszélyes üzem üzembentartója mentesül, ha a kárt a külső és elháríthatatlan ok okozza.

Külső oknak minősül a balesetet okozó más személy, a károsult, ha a balesetet állat okozza, vagy lényeges természeti esemény okozza.

Az elháríthatóság kapcsán az objektív és objektív tényezőket is figyelembe kell venni. Ilyen jellegű a károsulti közrehatás értékelése, ha például a károsultak közrehatása olyan mértékű, hogy azt már nem lehetett az eset összes körülményeit tekintve elhárítani, akkor ez mentesítheti a veszélyes üzem üzemtartóját is a balesetből adódó következmények viselése alól.

A károsulti közrehatás lehet elhárítható, de felróható, hogyha a károsult felróható módon játszott közre, tehát ő maga is általában elvárható tevékenységen kívül eső tevékenységet folytatott, de odafigyeléssel és megfelelő értékeléssel a károkozás akár elhárítható lehetett volna, akkor kármegosztást kell alkalmazni. A kármegosztás kapcsán nagyobb odafigyeléssel, illetve nagyobb, komolyabb értékeléssel játszik szerepet, az üzem veszélyessége.

A kárt vétőképtelen károsult is okozhatja. Ebben az esetben a károsult önmaga nem felel, de az oda nem figyelő, vagy nem megfelelő gondosságot tanúsító gondozóval szemben lehet megtérítési igényt érvényesíteni.

5. Az atomkáráért való felelősség elméleti és történeti alapjai

5.1 Az atomkáráért való felelősség specialitásai.

A kárfelelősség alapja egy osztott felelősség. Ez azt jelenti, hogy az atomkárokért egyszerre felelős Magyarországon az engedélyes, illetve bizonyos kártérítési összeg felett az atomenergia működtetésére engedélyt adó állam.

Objektív, de maximalizált kártérítési felelősséget jelent. Tehát azt jelenti, hogy bizonyos szűken szabott kimentés mögött nincsen általános kimentési felelősség, viszont csak a meghatározott összeg erejéig felelős mind az üzemeltető, mind pedig a mögöttes felelősséget vállaló állam.

Jogsabályi alapja az 1996. évi CXVI. törvény az atomenergiáról, amelynek 4. fejezete tartalmazza az atomkárokért való felelősség szabályait, illetve a Polgári Törvénykönyv 5. könyv 543.-tól 547. szakaszai.

5.2 Az atomkárokért való felelősség történeti előzményei.

Hasonló struktúra érvényesült a vétőképtelen károkozó és a felette hatalmat gyakorló viszonylatában felelősségáthárítás tekintetében. Ilyeneknek minősülnek az állatkárok Rómában, ahol is a vétőképtelen állat helyett annak tulajdonosa kellett, hogy helytálljon az állat által okozott károkért.

Ilyen például az üzemeltető, illetve az általa üzemeltetett gép által okozott kár felelőssége, mely az angol, illetve francia jogban is jelentkezik. Mind a két jogban kimondják, hogy az üzemeltető felelős a tulajdonában vagy üzemeltetésében lévő gép által okozott károkozásért.

Az angol jogban tipikus és eklatáns példa. A Ryland & Fletcher-ügy, amelyben az üzemben tartó felelősségét kimondja, illetve a gépek által okozott kárért a francia Code Civil 1384. szakasza, amely kapcsán a gépek által okozott kárért az üzemeltető vétkessége vélelmezett.

5.2.1 Magyar történeti előzmények

Magyarországon az objektivizált felelősség irányában, a vasútról szóló 1874. évi XVIII. törvénycikk vonatkozó felelősségi szabályait tudjuk ismertetni. A vasút által okozott, a saját maga, tehát az üzembetartás által okozott kárért a vasúttársaság, csak vis major, illetve harmadik személy cselekménye és a károsult önhibája esetén mentesülhet, az összes többi kárért felel.

Alapja a kockázatért való felelősség. Amit a kormányzat az ilyen jellegű magas kockázati tevékenységet vagy tiltja, vagy csak meghatározott biztonsági előírások mellett engedi végezni. E következtében az üzemeltető teljes felelősséget vállal minden jogellenesség jogkövetkezményeinek esetére, és ezeket bele kell kalkulálja az üzemeltetés díjába.

A vasút felelősségét Victor Mataja úgy értelmezi, hogy a harmadik személyeknek potenciálisan okozott kár, az valójában nem más, mint a vasút fenntartásának üzemeltetési költsége, és ezt a költséget bele kell számolni a tevékenység végzésékor az eredményesség kalkulációjába.

Magyarországon a jelenlegi hatályos szabályozást megelőzően az 1980. évi I. törvény az atomenergiáról veszélyes üzemi felelősségnek minősítette az atomerőmű üzemeltetését. Kimentési lehetőséget azonban csak a károsult szándékos közrehatása miatt adott. A kárt a kormány által kijelölt szervvel szemben lehet érvényesíteni, tehát egy telepített kárról van szó, és 10 éves jogérvényesítési határidővel, tehát 10 év után az eredeti atomenergiáról szóló károk nem érvényesülhetnek.

5.2.2 Az atomkár biztosítás előzményei

Nagyon fontos és érdekes, hogy hogy és milyen módon lehetett atomenergia üzemeltetésére, illetve az ebből származó károk fedezetének biztosítására biztosítást kötni.

A tevékenységről alapvetően kimondható a magas kockázat. Éppen ezért maga a tevékenység közigazgatási engedélyezésének feltétele a megfelelő biztosítási háttér fennállása.

1957 előtt nem volt az ilyen jellegű tevékenységre biztosítás köthető, éppen ezért meg nem térülő kárként jelentkezett a harmadik személyeknek okozott egészségügyi kár, illetve ilyennek minősült az üzemeltető eszközeiben bekövetkező kár is.

Az 1960-as évektől a biztosítás kötését az akadályozza, hogy nincsen precedens az atomerőműben történő balesetre, ezért a valószínűség és a kárérték nem volt kiszámolható.

Azonban, hogy mégis biztosítani lehessen a dolgokat. Az atomenergiában érdekelt cégek egy kockázatközösséget alakítottak ki.

A kockázatközösség a pool elnevezést kapja. Ez az érdekcsoport amely saját maga lép föl és az USA-ban. Az atomenergiában érdekelt kockázatközösség vállalja a biztosítási kockázatot, vagy egy kifelé felelősségvállaló céget hoz létre ez az úgynevezett Fronting Company. Ennek a cégnek a legfontosabb feladata a résztvevők díjának begyűjtése, tehát azoknak az atomenergiában érdekelt cégek díjának a begyűjtése, akik alapvetően vállalják a előre meghatározott és a bevételükkel arányos hozzájárulást, illetve az okozott árokért való helytállás, mind a tagjaik, mind külső harmadik személy felé.

Később egy kalkulálható tevékenység kapcsán ez már külön biztosítási tevékenységként is felépíthető.

5.3 Az atomkárokért való felelősség szabályai a Ptk.-ban.

Atomkárnak minősül, radioaktív anyaggal, illetőleg nukleáris anyaggal kapcsolatos tevékenység során külön törvényben meghatározottak szerint okozott kár.

Az atomkárt ha jogszabály eltérően nem rendelkezik, atomenergia alkalmazása körében engedélyköteles tevékenységet hatósági engedéllyel folytató személy köteles megtéríteni. Az atomkáráért való felelősség kizárása vagy korlátozása semmis. Az atomkáráért

való felelősség e törvény alapján a törvény szerinti kimentésének helye nincs. Az engedélyes a felelősség alól csak külön törvényben meghatározott esetekben mentesülhet.

Az atomkárokért való felelősség mértékét külön törvény korlátozhatja és a korlátozást meghaladó atomkárokért meghatározott mértékben megállapíthatja az állam helytállási kötelezettségét.

A károsult kártérítési igényét három éves elévülési határidő alatt érvényesítheti. Az elévülés attól a naptól kezdődik, amelyen a károsult tudomást szerzett, vagy kellő gondosság mellett tudomást szerezhette volna a kár bekövetkeztéről és ezért felelős engedélyes személyéről.

Az atomkárért való felelősség alapján a nukleáris baleset bekövetkeztének időpontjában számított külön törvényben meghatározott esetek kivételével 10 éves jogvesztő határidő alatt lehet kárigényt érvényesíteni. Az atomkárért való felelősség részletes szabályait külön törvény állapítja meg.

6. Az atomkár érvényesülése az Atomenergiáról szóló törvény szabályai alapján

6.1 Atomkár fogalma az Atv. alapján

Atomkárnak minősül az emberélet elvesztése, a személyek testi épségében és egészségében keletkezett minden kár.

Minden anyagi kár és az ezekkel együttesen jelentkező környezeti kár ésszerű mértékű helyreállításának költsége, valamint a károk csökkentése vagy elhárítása érdekében ténylegesen végrehajtott ésszerű és szükséges intézkedésekkel kapcsolatosan felmerült költség, amennyiben azokat a nukleáris üzemanyag, a nukleáris létesítményben lévő radioaktív termék, hulladék vagy a nukleáris létesítményből származó, abból kiszállított, illetve odaküldött nukleáris anyag révén létesítményben okoznak, vagy a szállítás során bekövetkezett rendkívüli esemény okozta.

Ehhez kapcsolódóan a nukleáris baleset, minden olyan rendkívüli esemény, amely atomkárt okoz.

6.2 Az atomkár fogalmi elemei

Az atomkár fogalmi elemei az atomerőművekkel kapcsolatos tevékenység csak meglévő engedély birtokában gyakorolható. A kár jellege a jogszerű tevékenység közben, valamint rendkívüli okból bekövetkezett károkat öleli föl.

Személyi kárnak minősül az emberélet, a testi épségben okozott kár, az egészségben keletkezett kár, illetve ezeknek vagyoni és nem vagyoni vetületei.

Anyagi kárnak viszont a nukleáris baleset következtében vagyontárgyakban bekövetkezett teljes kár minősül.

Külön tisztázást igényel a környezeti kár, ugyanis környezeti kárnak a nukleáris baleset következtében a környezetben beálló kár ésszerű helyreállítási költségét értjük. Ez a kárelem szűkítést hordoz magában, a kártérítés mértéke a környezeti kárnál olyan mértékű kompenzációt jelent, amely racionális mértékben képes a környezetben esett károkat helyreállítani. Mivel a környezeti kár az esetek többségében nem objektív, nem kiszámítható kár, így a törvény a megközelítő, de a lehető legteljesebb helyreállításra koncentrál.

A kár érvényesítésének költségei:

Az atomkár további fogalmi elemei között a kárérvényesítés költségeit az alábbiakban jellemezhetjük. A kárérvényesítés költségeinek minősül, a több hullámban jelentkező károk enyhítésének tényleges költségei. Nagyon lényeges a költségeknél, hogy bizonyítani kell, hogy ezeket az intézkedéseket ténylegesen végrehajtották, tehát annak fogatosított jellegét, és indokolt és szükséges voltát, tehát amelyek nélkül nem lehetett volna az atomerőművekben okozott, illetve az atomerőművekben beállt baleset kárait helyreállítani.

6.3 Nem minősül atomkárnak

Nem minősül atomkárnak, és éppen ezért máshogy köteles helytállni a károkért a nukleáris létesítmény állagában, vagy olyan vagyonban keletkezett kár, amelyet a nukleáris létesítmény telephelyén létesítménnyel kapcsolatban használnak, vagy szándékoznak használni.

Illetve a szállítóeszköz állagában keletkezett kár, amelyben az adott nukleáris anyag a nukleáris baleset idején volt.

Az ilyen jellegű károkat a veszélyes üzemi szabályok alapján kell megtéríteni. Mi mondható el az ilyen jellegű károkról, hogy abszolút nem minden kár minősül annak, csak ami a veszélyes üzemi szabályok szerint, az üzem működésével egybefüggő és annak megfelelő kár. Azonban az ilyen jellegű károk megtérítése kapcsán a kár mértékét máshogy kell felépíteni. Itt a veszélyes üzemnél a teljes kártérítés elve épül föl, tehát nem csökkentett mértékű.

Felszámolható minden költségek, illetve a következményi károk is, és nem maximált a kár mértéke.

6.4 Kimentési lehetőségek

Kimentési lehetőségek tehát a vis maior a törvényben megszabályozott esetei alapján mentesülhet az üzemeltető. Tehát akkor nem kell atomkárt megfizetni, hogyha azt fegyveres összeütközés, háború, polgárháború, fegyveres felkelés, vagy rendkívüli méretű természeti katasztrófa okozta.

Ebből adódóan tehát a fukusimai atomerőmű katasztrófájában lényegében a rendkívüli természeti katasztrófa mentesítette az atomerőmű felelős üzemeltetőjét a felelősség alól, míg a csernobili atomkatasztrófa kapcsán lényegében ebben az időszakban semmi ilyen jellegű vis maior esemény nem történt, tehát lényegében, ha ezek a szabályok az akkori Szovjetunióban fennállnak, akkor ténylegesen kellett volna fizetni az üzemeltetőnek, illetve másodlagosan a szovjet államnak az atomkatasztrófa következményei kárait.

A károsult magatartása is lehet kimentési ok, például a kár előidézésére irányuló szándékos, súlyosan gondatlan és elháríthatatlan károsult magatartás.

A csernobili atomkatasztrófát előidéző mérnök testi épségében beálló kárt, azt nem kérhette volna, de az összes többi következményt meg kellett volna téríteni.

Az elháríthatatlan magatartás, amely a tevéleges magatartásban vagy mulasztásban felépülő következménye. Ebben az esetben a nukleáris baleset hatóköréből kiindulva ezt a mentesülési okot károsultként kell vizsgálni, és ha a károsult elháríthatatlan magatartásával hozzájárult magához a baleset előidézéséhez, akkor az ő tekintetében mentesül, ha csak részben hatott közre a károsult, akkor kármegosztást kell, hogy alkalmazzon.

6.4 A kárfelelősség mértéke

A következő elem a felelősség mértéke. A felelősség mértéke összecszerűségében egy baleseti eseményhez igazodó korlátozás terheit jelenti, amelyet a jogalkotó a kártérítési limitek beépítésével kompenzál.

Az engedélyesre telepíti a felelősséget, és milyen jellegű üzemengedélyezései, engedélyesei felelnek az atomerőmű, az atomfűtőmű, nukleáris üzemanyagot előállító, tároló, feldolgozó létesítményekben történt nukleáris balesetknél fellépő, illetve a nukleáris üzemanyag tárolása esetében fellépő kár maximuma 100 millió SDR balesetenként.

Nukleáris anyag szállítása során bekövetkező balesetknél a kártérítési kötelezettség maximális mértéke 5 millió SDR.

Az állam mögöttes felelőssége is érvényesül. A 100 millió, illetve 5 milliós DR feletti károkat az államok köteles megtéríteni, amíg a kártérítésre fordított összeg összesen a 300 millió SDR-t nem haladja meg.

Az efeletti károkat viszont a károsultnak kell megtéríteni, tehát a 300 millió SDR feletti kárait azt a károsultnak kell viselnie.

6.5 A kár megtérítésére vonatkozó nemzetközi hiteleszköz- az SDR

Mi ez az SDR? A Nemzetközi Valutaalap által 1970. január elsején bevezetett nemzetközi hiteleszköz, amely feltétlen felelősség megjelölés kapcsán érvényes.

Tehát az atomenergia-törvényben rögzített nukleáris balesetek által okozott atomkárok körében alkalmazható ez az eszköz. Az atomenergia más, törvény hatálya alá nem tartozó károkat okoz, felelősség korlátozásának szabályai itt nem alkalmazható. Egymillió SDR a mostani árfolyamon. 1.180.000 euró, azaz 424 millió forintot tesz ki, tehát a forinttal 428-ban az euróval 1.180-ban kell váltani.

6.6 A pénzügyi fedezet biztosítása.

Az engedélyes köteles a kárfelelősségi összeg erejéig biztosításról, vagy más pénzügyi fedezetről gondoskodni. Költségvetési intézmény esetében ennek forrását a központi költségvetés biztosítja.

A biztosító vagy a pénzügyi fedezetet nyújtó szervezet nem szüntetheti meg, illetve nem függesztheti fel a biztosítást, a pénzügyi fedezetet, kivéve a felmondást, hogy a felfüggesztést legalább két hónappal megelőzően az engedélyesnek és az atomenergia felügyeletnek is bejelentette.

A biztosítás, hogy a pénzügyi fedezet a nukleáris anyagok szállítására vonatkozik, akkor a szállítás időtartama alatt a biztosítás, hogy a pénzügyi fedezet nem szüntethető meg, illetve nem függeszthető fel.

6.7 Atomkár és egyéb károk elhátrolása, több üzem és több engedélyesre vonatkozó szabályok

A károkat a törvény alkalmazása szerinti nukleáris baleset és egyéb esemény együttesen okozza, és az egyéb esemény által okozott kár teljes bizonyossággal nem választható el az atomkárrol, akkor az esemény által okozott kárt is atomkárnak minősítjük.

Abban az esetben azonban, ha az atomkárt nukleáris baleset és a fejezet hatálya alá nem tartozó ionizáló sugárzás okozta, ezért a kibocsátásért felelős személy a veszélyes üzemi felelősség alapján köteles helytállni.

Az atom kárért több engedélyes együttesen felelős, akkor bármely engedélyesre vonatkozó feltétlen felelősség felső határa a százmillió, illetve szállítóeszközöknél az 5 millió SDR meghatározott összevonatkozik.

A rendkívüli esemény nukleáris anyagok szállításánál történik be, akár egy szállítási eszközben, akár szállítás közbeni tárolás során egy létesítményben, s az előidézett atomkárért több engedélyes felelős, a feltétlen felelősség teljes felső határa nem haladhatja meg az 5 millió SDR-t.

Az engedélyes által ugyanazon a telephelyen üzemeltetett két, vagy több nukleáris létesítmény, egy törvény kárfelelősségi szabályozásának alkalmazása szempontjából egy létesítménynek minősül.

Felhasznált irodalom:

SÓLYOM László (1981) : *A Környezetvédelem és a polgári jog* Jogtudományi Értekezések Akadémiai Kiadó Bp.1981.

KOCSIS Bianka Enikő–SZILÁGYI János Ede (2017): Az atomenergia jogi szabályozása a felelősségi kérdések tükrében In: *Publicationes Universitatis Miskolcensis Sectio Juridica et Politica*, Tomus XXXV (2017), pp. 311–324.

CSÁK Csilla–HORNYÁK Zsófia (2016) : A környezetjogi kárfelelősség elmélete és gyakorlati megoldásai c. előadása, Új kihívások a XXI. század magánjogi felelősségében Konferencia, Miskolc-Egyetemváros, 2016. november 11.

CSÁK Csilla (2012): *A környezetjogi felelősség magánjogi dogmatikája*. Miskolci Egyetem, Miskolc, 2012

POCZKODI Balázs (2011): Az atomkárokra vonatkozó szabályozás összevetése a veszélyes üzemi felelősség általános szabályaival. *Themis*, 2011/december, 126–127.

PUSZTAHELYI Réka (2015): A veszélyes üzemi felelősség egyes kérdései az új Ptk. rendszeré- ben. *Publicationes Universitatis Miskolcensis, Sectio Juridica et Politica*, Tomus XXXIII, 2015, 309.

FÉZER Tamás: A kártérítési jog magyarázata. Complex Kiadó, Budapest, 2010, 220.

PUSZTAHELYI, Réka (2019): Reflections on the validity of exculpatory clauses in light of Section 6:152 of the Hungarian Civil Code In: *PRO FUTURO - A JÖVŐ NEMZEDÉKEK JOGA* 2019/9 . 9-24. , 16 p. (2019)

PUSZTAHELYI, Réka (2019): A kár megtérítésének szabályai In: Barzó, Tímea; Papp, Tekla (szerk.) *Civilisztika II. Dologi jog, Felelősségtan* Budapest, Magyarország : Dialóg Campus Kiadó (2019) 470 p. pp. 303-318.

BARZÓ, Tímea ; SÁPI, Edit ; PUSZTAHELYI, Réka ; TÓTH, Gergő ; UJVÁRINÉ, ANTAL Edit (2018): Felelősség a szerződésen kívül okozott kárért

In: Barta, Judit; Barzó, Tímea; Csák, Csilla (szerk.) *Magyarázat a kártérítési jogról*
Budapest, Magyarország : Wolters Kluwer Kft. (2018) 589 p. pp. 62-164. , 103 p.

PUSZTAHELYI, Réka (2016): Delictual and Contractual Liability for Damages Resulting from Highly Dangerous Activities In: Kékesi, Tamás (szerk.) *The Publications of the MultiScience - XXX. microCAD International Multidisciplinary Scientific Conference Miskolc, Magyarország : University of Miskolc, (2016) Paper: 17.*